

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CARAGIALE, ION LUCA

Teatru / Ion Luca Caragiale. - Deva : Emia, 2016

2 vol.

ISBN 978-973-753-368-5

Vol. 2 : Opera dramatică. - 2016. - ISBN 978-973-753-367-8

821.135.1-2

Tehnoredactare și corectură: Flavia Stoia
Redactor de carte: Ioana Stoia

© EMIA, 2016

All rights reserved.

Reproducerea neautorizată a textului, pe oricel de suport tehnic, se pedepsește conform legii.

Consilier editorial: Paulina Popa

EDITURA EMIA

Str. Mareșal Averescu, bl. 20, cod 330011

Deva, Hunedoara, România telefon: +40 254 230 246

email: office@emia.ro

www.emia.ro

Ion Luca Caragiale

Teatru
vol. II - opera dramatică

Editura Emia

Cuprins

Conu Leonida față cu reacțiunea	5
Hatmanul Baltag	16
Năpasta	67
O soacră	101
Începem	47
1 aprilie	125

Conu Leonida față cu reacțiunea - farsă într-un act, apărută în anul 1880 -

(O odaie modestă de mahala. În fund, la dreapta, o ușă; la stânga o fereastră. De-o parte și de alta a scenii câte un pat de culcare. În mijlocul odăii o masă împrejurul căreia sunt așezate scaune de paie. Pe masă, o lampă cu gaz; pe globul lămpii un abat-jour cusut pe canava. În planul întâi, la stânga, o sobă cu ușa deschisă și cu câțiva tăciuni pâlpâind. — Leonida e în halat, în papuci și cu scufia de noapte; Efimița în camizol, fustă de flanelă roșie și legată la cap cu tulpan alb. Amândoi șed de vorbă la masă)

SCENA I

LEONIDA: Așa, cum îți spusei, mă scol într-o dimineață, și, știi obiceiul meu, pui mâna întâi și-ntâi pe „Aurora Democratică”, să văd cum mai merge țara. O deschiz... și ce citesc? Uite, țiu minte ca acum: „11/23 Făurar... a căzut tirania! Vivat Republica!”

EFIMIȚA: Auzi colo!

LEONIDA: Răposata dumneei — nevastă-mea a d-întâi — nu se sculase încă. Sar jos din pat și-i strig: „Scoală, cocoană, și te bucură, că ești și dumneata mumă din popor; scoală, c-a venit libertatea la putere!”

EFIMIȚA *(afirmativ)*: Ei!

LEONIDA: Când aude de libertate, sare și dumneei răposata din pat... că era republicană! Zic: gătește-te degrab, Mițule, și... hai și noi

pe la revoluție. Ne îmbrăcăm, domnule, frumos, și o luăm repede pe jos pân' la teatru... *(cu gravitate)* Ei, când am văzut... știi că eu nu intru la idee cu una cu două...

EFIMIȚA: Ți-ai găsit!... dumneata nu ești d-ăia. Ehe! Ca dumneata, bobocule, mai rar cineva.

LEONIDA: Ori să zici nu știu ce și nu știu cum, că adicăte „acu, unde ești tu republican, ții partea națiunii...”

EFIMIȚA: Aș!

LEONIDA: Dar, când am văzut, am zis și eu: să te ferească Dumnezeu de furia poporului!... Ce să vezi, domnule? Steaguri, muzici, chiote, tâmbălău, lucru mare, și lume, lume... de-ți venea amețală nu altceva.

EFIMIȚA: Bine că n-am fost la București pe vremea aia! cum sunt eu nevriceasă, Doamne ferește! păteam alte alea...

LEONIDA: Ba nu zi asta; puteai trage un ce profit. *(schimbând tonul)* Ei, cât gândești c-a ținut toiu revoluției?

EFIMIȚA: Până seara.

LEONIDA *(zâmbind de așa naivitate, apoi cu seriozitate)*: Trei săptămâni de zile, domnule.

EFIMIȚA *(minunându-se)*: Nu mă-nnebuni, soro!

LEONIDA: Ce te gândești dumneata, că a fost așa un bagadel lucru? Fă-ți idee: dacă chiar Galibardi, de-acolo, de unde este el, a scris atunci o scrisoare către națiunea română.

EFIMIȚA *(cu interes)*: Zău ?

LEONIDA: Mai e vorbă!

EFIMIȚA: Adică cum?

LEONIDA: Vezi dumneata, i-a plăcut și lui cum am adus noi lucrul cu un sul subțire ca să dăm exemplu Evropii, și s-a crezut omul dator, ca un ce de politică, pentru ca să ne firitisească...

EFIMIȚA *(curioasă)*: Da'... ce spunea în scrisoare ?

LEONIDA *(cu importanță)*: Patru vorbe, numai patru, da' vorbe, ce-i drept! Uite, ții minte ca acum: „Bravos națiune! Halal să-ți fie! Să trăiască Republica! Vivat Prințipatele Unite!” și jos iscălit în original „Galibardi”.

EFIMIȚA *(satisfăcută)*: Apoi, atunci dacă-i așa, a vorbit destul de

frumos omul!

LEONIDA: Hehei! unul e Galibardi: om, o dată și jumătate! *(cu mândrie și siguranță)* Ei! giantă latină, domnule, n-ai ce-i mai zice. De ce a băgat el în răcori, gândești, pe toți împărații și pe Papa de la Roma?

EFIMIȚA *(mirată)*: Și pe Papa de la Roma? Auzi, soro?

LEONIDA: Ba încă ce! i-a tras un tighel, de i-a plăcut și lui. Ce-a zis Papa — iezuit, aminteri nu-i prost! — când a văzut că n-o scoate la căpătâi cu el?... „Mă nene, ăsta nu-i glumă; cu ăsta, cum văz eu, nu merge ca de, cu fitecine; ia mai bine să mă iau eu cu politică pe lângă el, să mi-l fac cumătru.” Și de colea până colea, tura vura, c-o fi tunsă, c-o fi rasă, l-a pus pe Galibardi de i-a botezat un copil.

EFIMIȚA *(cu ironie)*: Și-a cunoscut omul nașul!

LEONIDA: Vezi bine!... Acu ia spune, cam câți oameni te bate gândul că să aibă Galibardi?

EFIMIȚA: Sumedenie!

LEONIDA: O mie, domnule, numa' o mie.

EFIMIȚA: Ei! fugi că mor! și adică numa' cu o mie să...

LEONIDA *(întrerupând-o)*: Da, da' întreabă-mă să-ți spun ce fel de oameni sunt.

EFIMIȚA: Ceva tot unul și unul.

LEONIDA: Ai mai prima, domnule, aleși pe sprinceană, care mai de care, dă cu pușca-n Dumnezeu; volintiri, mă rog: azi aici, mâine-n Focșani, ce-am avut și ce-am pierdut!

EFIMIȚA: Ei! așa da.

LEONIDA: Și toți se-nchină la el ca la Cristos; de hatârul lui, sunt în stare, trei zile d-a rândul, să nu mănânce și să nu bea, dacă n-or avea ce.

EFIMIȚA: Ce spui, soro?

LEONIDA: Ce-ți spui eu, și câte și mai câte altele și mai și.

EFIMIȚA: Bravos!

(O mică pauză și căscături de amândouă părțile)

LEONIDA: Trebuie să fie târziu, Mițule; ne culcăm?

EFIMIȚA *(se scoală și se uită la ceas)*: Douăspre trecute, bobocule.

LEONIDA *(sculându-se și el și mergând spre patul din stânga)*:

Vezi dumneata cum trece vremea cu vorba...

EFIMIȚA (*dregându-și patul*): Ei! cum le spui dumneata, să tot stai s-asculți; ca dumneata, bobocule, mai rar cineva.

LEONIDA (*la pat și intrând sub plapumă*): Mișo, ai zis matala fetii să vie mâine mai de dimineată ca să facă focul ?

EFIMIȚA (*stingând lampa*): Da. (*se-nchină și se așază în pat la dreapta*)

(*Odaia rămâne luminată numai de flacăra tăciunilor din sobă*)

LEONIDA (*după ce s-a învârtit în pat până să-și facă culcușul, cu satisfacție*): A! așa!

(*Un moment pauză, în timp ce fiecare se așază bine în așternutul său*)

EFIMIȚA (*din așternut*): Și zi așa cu Galibardi, 'ai?

LEONIDA (*asemenea*): Așa zău!... Ei! mai dă-mi încă unul ca el, și până mâine seara, — nu-mi trebuie mai mult, — să-ți fac republică... (*cu regret*.) Da' nu e! Da' o să-mi zici că cu încetul se face oțetul, ori că mai rabdă, că n-a intrat zilele-n sac. (*cu tărie*) D-apoi bine, frate, până când tot rabdă azi, rabdă mâine ? că nu mai merge, domnule, s-a săturat poporul de tiranie, trebuie republică!

EFIMIȚA: Adică, zău, bobocule, de! eu, cu mintea ca de femeie, pardon să te-ntreb și eu un lucru: ce procopseală ar fi și cu republica?

LEONIDA (*minunat de-așa întrebare*): Ei! bravos! ș-asta-i bună! Cum, ce procopseală? Vezi asta-i vorba: cap ai, minte ce-ți mai trebuie? Apoi, închipuiește-ți dumneata numai un condei, stăi să-ți spui: mai întâi și-întâi că dacă e republică, nu mai plătește niminea bir...

EFIMIȚA: Zău?

LEONIDA: Zău... Al doilea că fieștecare cetățean ia câte o leafă bună pe lună, toți într-o egalitate.

EFIMIȚA: Parol?

LEONIDA: Parol... Par egzemplu, eu...

EFIMIȚA: Pe lângă pensie ?

LEONIDA: Vezi bine; pensia e bașca, o am după legea veche, e dreptul meu; mai ales când e republică, dreptul e sfânt: republica este garanțiunea tuturor drepturilor.

EFIMIȚA (*cu toată aprobarea*): Așa da.

LEONIDA: Și al treilea, că se face și lege de murături.

EFIMIȚA: Cum lege de murături ?

LEONIDA: Adicăte! că nimini să nu mai aibă drept să-și plătească datoriile.

EFIMIȚA (*crucindu-se cu mirare*): Maică Precistă, Doamne! apoi dacă-i așa, de ce nu se face mai curând republică, soro ?

LEONIDA: Hei! te lasă reacționarii, domnule ? Firește, nu le vine lor la socoteală să nu mai plătească niminea bir! e aproape de mintea omului: de unde ar mai mânca ei lefurile cu lingura?

EFIMIȚA: Așa e... da'... (*reflectând mai adânc*) un lucru nu-nteleg eu.

LEONIDA: Ce lucru?

EFIMIȚA: Dacă n-o mai plăti niminea bir, soro, de unde or să aibă cetățenii leafă?

LEONIDA (*în luptă cu somnul*): Treaba statului, domnule, el ce grije are? pentru ce-l avem pe el? e datoria lui să-ngrijească să aibă oamenii lefurile la vreme...

EFIMIȚA (*lămurită*): Așa da... vezi, mie nu-mi dădea-n gând. (*după o pauză de reflecție*) Ce bine ar fi! unde dă Dumnezeu odată să o mai vedem ș-asta, republica! (*Leonida începe să sforăie*) Dormi, soro?... (*Leonida sforăie-nainte*) A adormit.

SCENA II

(*Coana Efimița se așază pe o ureche și adoarme și ea. — Unu după miezul nopții sună rar în vecinătate: patru bătăi pentru sferturi, apoi o bătaie mai gravă pentru ceas. În orchestră melodramă „misterioso”. Câteva momente pauză, după care s-aud în depărtare două-trei detunături de pușcă și chiote surde; apoi, altele mai multe fi strigăte mai distincte, și încă o dată*)

EFIMIȚA (*se deșteaptă și se ridică-n pat, privind cu nedumerire către ușe și întrebând cu neastâmpăr*): Cine e? (*pauză*) Cine e? (*pauză; sare din pat, aleargă repede la ușă și o încearcă dacă e bine încuiată, asemenea la fereastră, și se-ntoarce mai puțin îngrijată să se așeze iar*)

la loc, făcându-și o cruce) Cine știe ce-oi fi visat!... (se culcă și ațipește iar; în orchestră melodramă; pauză; o salvă de detunături și strigăte înmulțite; cocoana sare din pat cât colo)... Cine e?... (o pauză, merge tremurând la masă, caută p-întunec chibriturile și aprinde lampa; foarte emoționată, încearcă încă o dată ușa, merge în vârful degetelor la dulapul de haine, îl încuie repede, ca și cum ar fi prins pe cineva în el, și ascultă cu palpație ce se petrece înăuntru; se uită apoi pe sub paturi și prin toate colțurile, stinge lampa, se-nchină și se urcă iar în pat) Ce-o fi ș-asta? (deodată, s-aud o nouă salvă și chiote prelungite; coana Efimița sare jos și rămâne înmărmurită în picioare ascultând; o altă salvă și strigăte) Leonido! (zgomotul se repetă) Leonido!! (pauză; zgomotul se repetă cu putere; cocoana se repede peste un scaun cu exasperare, se împiedcă și cade peste patul lui Leonida) Leonido!!!

SCENA III

LEONIDA (*sculându-se din somn spăimântat*): 'Ai! ce e?

EFIMIȚA: Leonido! scoal' că-i foc, Leonido!

LEONIDA (*speriat*): Unde-i foc ?

EFIMIȚA: Scoal' că-i revoluție, bătlie mare afară!

LEONIDA: Aș! vorbă să fie! Ce te pomenești vorbind, domnule?

EFIMIȚA: Bătlie la toartă, soro: pistoale, puști, tunuri, Leonido, țipete, chiote, lucru mare, de am sărit din somn!

LEONIDA (*luând-o cu binișorul*): Mițule, nu-i nimica; știi cum ești dumneata nevriceasă, unde am vorbit toată seara de politică, te-i fi culcat și cu fața-n sus și ai visat cine știe ce.

EFIMIȚA (*impacientată*): Leonido, deșteaptă sunt eu acum!

LEONIDA: Apoi de! Mițule, asta dumneata știi.

EFIMIȚA (*atinsă*): Bravos, bobocule! nu m-așteptam ca tocmai dumneata să te pronunți cu așa iluzii în contra mea; te credeam mai altfel... îmi pare rău!... Cucoane Leonido, sunt deșteaptă; am auzit acum cum te-auz și m-auzi... revoluție, bătlie mare!

LEONIDA: Bine, Mițule, stăi, nu te importa degeaba. De când m-ai deșteptat pe mine, ai mai auzit ceva?

EFIMIȚA: Nu.

LEONIDA: Apoi de! cum vine treaba asta? spune matale...

EFIMIȚA (*cam în nedomirire*): De, soro, știu și eu?

LEONIDA: Apoi, vezi? Dar... s-o mai luăm și pe partea ailaltă, să vedem ce-ai să mai zici. Bine, chiar revoluție să fi fost, să zicem:... nu știi dumneata că n-are nimini voie să descarce focuri în oraș? e ordin de la poliție...

EFIMIȚA (*aproape răscovinsă*): De! bobocule, să zic și eu cum zici, că după cum le spui dumneata, una și cu una fac două, n-are de unde să te mai apuce omul... (*stând la gânduri și iar îndoindu-se*) Da' bine, soro, am auzit, am a-u-zit; cum s-auz ce nu era? ce-am auzit dacă nu era nimica?

LEONIDA: Ei! domnule, câte d-astea n-am citit eu, n-am păr în cap! Glumești cu omul! Se-ntâmplă... (*cu tonul unei teorii sigure*) că fiincă de ce? o să mă-ntrebi... Omul, bunioară, de par egzemplu, dintr-un nu-știu-ce ori ceva, cum e nevrice, de curiozitate, intră la o idee; a intrat la o idee? fandacsia e gata; ei! și după aia din fandacsie cade în ipohondrie. Pe urmă, firește, și nimica mișcă.

EFIMIȚA: Comedie, soro! (*minunându-se*) Așa o fi!

LEONIDA: Bunioară și la dumneata acum, o ipohondrie trecătoare; nu-i nimica... Hai să ne culcăm: noapte bună, Mițule.

EFIMIȚA: Noapte bună. (*încă nedomirită oarecum, stinge lampa și se vâără în pat.*)

LEONIDA (*după o pauză*): Nu te mai culca cu fața-n sus, Mițule, că iar visezi.

(*Cocoana s-așază p-o ureche; în odaie întunec, în orchestră melodramă; o pauză, după care d-odată se aud în depărtare chiote, strigăte și detunături*)